

>> Retrat d'Aurora Bertrana, obra de Mercè Martínez.

Paradisos en descomposició

SEBASTIÀ ROIG > TEXT

Quan Aurora Bertrana descobreix Tahití, l'any 1926, la Polinèsia francesa no ha perdut del tot els seus trets rousseauians. Malgrat això, a *Paradisos oceànics* (1930), l'autora es lamenta sovint de la claudicació desmenjada dels nadius: «El passat maori llegendari i poètic, les tradicions, la religió els seus déus i els seus miracles, tot ha sucumbit sota el poder del dòlar!». I, sobretot, sota el poder pernicios dels turistes estrafolaris, que hi arriben en transatlàntic

i inunden els carrers durant hores. «És la conquesta de l'illa!».

L'escriptora revisitarà el tema a *Vent de grop* (1967), on descriu els efectes de la conquesta turística d'un paradís empordanès. Igual que a Oceania, les divises d'alemanys, anglesos i francesos trastoquen el paisatge, els oficis, la moral, la religió i la llengua de la població escalença. I els braus pescadors, com els de Bora Bora, pateixen crisis existencials davant «l'amor capricios de certes dones modernes».

Res de nou sota el sol (paradisíac).

Mead, Auer Bowles i Aurora Bertrana

CRISTINA MASANÉS > TEXT

«Fa un mes i mig, poc més, poc menys, que jo desembarcava a l'Àfrica amarada d'una candidesa típicament occidental, carregada d'una Kodak, d'un miler de quartilles i d'un programa (!) literari».

A. Bertrana, *La Publicitat*, 25 de juny de 1935

Jazzista, periodista, feminista, novel·lista. De totes, la meua Aurora Bertrana és la viatgera, aquella que el setembre de 1926 embarcava cap al sud del Pacífic, on Margaret Mead havia arribat feia uns mesos. Aquella que, el 1935, viatjava al nord de l'Àfrica, tretze anys abans que ho fes Jane Auer, coneguda com a Jane Bowles. Mead i Auer, dues americanes amb qui Bertrana va compartir rutes i ofici, geografia i escriptura, però no reconeixement.

Mead viatjava sola sota l'empara de l'acadèmia. Va arribar a l'illa Ta'ü, a la Samoa nord-americana, el 1925. Quatre anys més tard, publicava *Coming of Age in Samoa*, un assaig polèmic on es preguntava per l'adolescència com a possible estat natural i que va apropar al gran públic aquesta pionera de l'antropologia.

Jane Auer va arribar a Tànger el 1948, uns mesos després del marit, Paul Bowles. Amb la irregularitat d'una vida emocionalment agitada i la dificultat de disciplina que imposa l'alcohol, Auer va enviar els seus relats sobre

el Marroc (*East Side: North Africa* o *Everything is Nice*, 1951) a revistes americanes. Uns anys més tard, van ser editats en un llibre, i la vida de Jane fou abocada a la pantalla.

També Bertrana va enviar puntualment a revistes les seves cròniques des de Papeete, a Tahití, i des del Marroc. També ella va editar-les posteriorment (*Paradisos oceànics*, 1930 i *El Marroc sensual i fanàtic*, 1936). També els seus relats van resultar polèmics. Com Mead i Auer, es va interessar per les pràctiques sexuals i per les vides de les dones a cultures distants. Com elles, va fer l'esforç de pensar l'etnocentrisme abans de disposar d'aquesta categoria teòrica. Tot i les diferències entre una Mead més sistemàtica, una Auer Bowles més ficcionadora i una Bertrana més estrictament cronista, van compartir l'interès pel viatge i la curiositat per altres formes de vida, la passió per les quartilles i el gust feliç per la Kodak. Reconegudes algunes, discretes les altres. Viatgeres intenses en un temps en què l'exotisme encara era un gènere.